

Traducătorul lui Macbeth

Dela 1864 — când în „Imprimeria Adolf Bermann-Iasski” apărea (și se vindea cu prețul de 5 lei)

Macbeth
Tragodie în cinci acturi de Shakespeare
tradus din englezește de P. P. Carp
Publicație a societății „Junimea”

din acel an până în 1886, când avea să iasă la iveală ediția corectată a suszisei tălmăciri, s-au întâmplat ce înseamnă mai mult:

P. P. Carp ajunge un bărbat politic de mână întâi, cu o faimă aproape mondială.

În 1868 are două mari interpellări. În 1870, April 20, după demisia cabinetului Golescu, formându-se nou cabinetul cu Manolache Costache E. Păunescu președinte al Consiliului, se dă portofoliul Externelor lui Petre Carp. La 23 Mai, același an, e însărcinat cu conducerea ad-înterim a departamentului Culeșilor și Instrucțiunii publice, după plecarea dela acest minister a lui V. Pogor, la parte însemnată la desbaterile pentru regularea împrumutului de 27 milioane de lei (27 Mai 1874); propune soluții în chestia celor acuzați de mită și depune în favoarea lui Petre Mavrogeni; la 29 Ianuarie 1875 este raportor al comisiunii bugetare pentru acoperirea deficitului de lei 4.287.971, bani 44; cere inițierea diferitelor amendamente ca lignitoare pentru demnitatea țării; în chestia construcției liniilor ferate Ploiești-Predeal și Adjud-Te. Ocna și a joncțiunii lor cu căile ferate din foașta monarhie austro-ungară, se pronunță în favoarea Societății Crawley & Comp.; ține o întinsă cuvântare cu prilejul convenției de comerț cu Austro-Ungaria.

Când se formează al XI cabinet, numit al generațiilor — cu generalul Florescu, Președinte al Consiliului ministrul de război și ad-înterim la Interne; cu generalul Chr. Tell, ministrul de finanțe; cu generalul Tobias Gherghelel ministrul lucrărilor publice — Petre Carp se rostește hotărât în contra acestui ministru.

El combate ipocritul Proiect de Dispozițiuni constituționale destinată a înlocui art. 7 din Constituțiune. El rostește mari discursuri, zvrăiește interurperii, face propuneri, redactează moțiuni.

„Să — în timp ce în Parlament, într-o atmosferă ostilă lui, rostește cuvinte de felul acestora: „A nu se pune în mișcare decât pentru un fel mare, dar a se lupta mareț chiar pentru un pal, când este onoarea în joc, aceasta se cheamă a fi mareț, a zis un poet; cauza e mare, căci în al XIX-lea veac s-au comis acte de prigoniri inumane, onoarea națiunii e în joc, căci dintr-un capăt la altul al Europei se aruncă o probă asupra noastră și cuvântul de barbar întovărășește astăzi pe acela de Român”. — în vreme ce rostește aceste cuvinte, el are preparate scene din Shakespeare care armează a fi citite în societatea „Junimea”.

Dela 1 până la a 2-a ediție din tălmăcirea lui Macbeth e o distanță de două decenii. În 1864, Petre Carp avea 27 de ani; de astădată a trecut de 49. Omenirea intelectuală românească (se cam știe aceasta) are contemplativitatea, dăinuirea în muncă și respirațiunea de o potrivă de scurte; în literatură nu pozește îndelung vreme și nu multor poezie o anume vârstă: cea a pubertății și a primei tinereți. Iar recidivele beletristice nu se prea pomenește, mai ales din partea celor cari au intrat de a binele și pe de-a întregul în politică.

Si totuși... în 1886, apare ediția corectată din traducerea lui Macbeth făcută de P. P. Carp deputat și fost ministru al Afacerilor străine și fost ad-înterim la culte și instrucțiune publică.

„Vezi articolele: „P. P. Carp, „Judțul”, „Maximele și cuvintele de dub ale lui Petre Carp” și „Un traducător și un om onest” în Adevărul literar și artistic nr. 39, 40, 41, 42 și 43.

se schimbă în încercări. Oamenii își cer yartaciune când sunt pe cale de a se ocide.

Pluralurile sunt cituate: spiritaluri în loc de spirite, ceji în loc de cete, onoare în loc de onoruri. Iar articularea substantivelor, cari la nominativul singular în forma nearticulată termină în e, se săvârșește cu executarea lui e; săvârșirea în loc de respălătrea lumina în loc de floarea floara în loc de floarea însărcinara în loc de însărcinarea iubira chiar în loc de iubirea marea în loc de marea.

Circonflexul uzurpă locul seronului scurțării; j (jad=iad) înlocuiește în buna parte pe i, pe când acesta alungă e și se insta-lează în postul rămas vacant (acel ei, în loc de acel ce).

Se înțelege că acest mod de scriere (ca și diferitele cuvinte; se stotește, măcelle, a căror existență pare multora problematică) a ascuns generațiilor de după biruința Junimei, a lui Hașdeu a Contemporanului și a lui Tiklin, împotriva lui Laurianu, Cipariu și Hellade, li-a ascuns, zic, frumusețile reale din acea traducere. Si — sunt doar unele versuri cari se delasează ca admirabile aforisme sau chiar ca simple metaforice îngemănări de vorbe:

„De ce mi-a dat arvuna izburii Vestindu-mi adevărul”
„Sau gustat-am vre o plantă ce plină de otrăvă Dărmă judecata?”

Ediția „corectată” din traducerea lui Macbeth e plină de merite, și autori dramatici români celind-o vor spune cu recunoștință: „Magna in nos ejus merita sunt.”

Nu numai în mântuirea amplului vers-abil e îndemnată traducătorul Petre Carp, dar destoinicia lui se arată și în folosirea stihurilor rimate acolo unde Shakespeare și vrăjitoarele lui intrunesc:

Oase de șarpe din mlaștină scos,
„Ochi de șopârță și deget de broaște,
Coada și unghi de câine sălbatic,
Limbă de buhai și creier de ciocârli,
Dinte de tip și cutulă amară...
... Fiere de iep.
Coafă de Turc și nas de Arap...”

Si ajunge uneori la nostime lucrări ritmice:

Gălăgia
Stămpărații,
Bătălia
Căstigată
Ne adevăd
Impreunăd.

Tinderile acestea spre simpatia și foarte tinere (adesea școlărești) virtuozități ar putea intra câțiva fi compromițătoare pentru țama, gravă și demnă, a omenii politice. Nădăjduesc însă că scenele pe cari le dau la rubrica „Pagini de demult” vor fi o deplină reabilitare.

BARBU LĂZĂREANU
P. S. — Povestete Gheorghe Panu, în ale lui Amintiri dela „Junimea” din Iași, că în „Curierul” lui Balassan apăruse o notiță cam cu următorul text:

„In Convorbiri literare se publică tragedia Othello a lui Shakespeare; am vroi să știm din ce limbă a tradus-o d. Carp; din nemțește sau din francezește, de vreme ce d. Carp nu știe englezește? Este cazul de a zice: traduttore traditore?”

Si Panu continuă:

„A doua zi după ce d. Carp ia cunoștință de această notiță, se duce la redacția Curierului și întreabă de d. Balassan. Apropinduse de acesta, cu pălărie înaltă pe cap și cu monocul în ochiu, îl întreabă în englezește ce mai face. Bietul Balassan nu numai că nu înțelegea nimic, dar nici nu pricepea în ce limbă i se vorbește. Atunci d. Carp zâmbind se retrage zicându-i: Să spui redactorului care a scris notița, că am fost pe aici și că ți-am vorbit în limba în care Othello a fost scrisă.”

Cunosător al limbii engleze, Petre Carp obicinuia, în cuvântările lui, să aducă citate din literaturii și chiar oameni politici englezi, începând cu Lordul Stanley, care, în 1868, rostește în Parlamentul Marii Britanii aspre cuvinte la adresa guvernului român, din cauza prigonirii evreilor.

R. L.

REVISTELE

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

„Adevărul literar și artistic”

Mișcarea Culturală în străinătate

Filosofie, Știință

Teorie nouă care se desăvârșește: ologenesa

Essența teoriei ologenice a savantului italian M. Rosa era deja cunoscută în lumea științifică dintr-o serie de publicații preliminare.

Voluntar actual: Ologenesa. Nuova teoria dell'evoluzione e della distribuzione geografica dei esseri (Ologenesa. Teorie nouă a evoluției și a distribuției geografice a viețuitoarelor). Florența 1919, circula acum pe piața științifică a occidentului.

Substanța teoriei lui Rosa constă în ipoteza că idiosincrasia specifică (un fel de substată hipotetică, deja prezent în caldă germinală, careia i s'ar datorii determinarea speciei din care face parte individul) are, din propria sa natură și independent de circulanțele exterioare, proprietatea de a se divide, după o serie mai mult sau mai puțin lungă de generații, în două idiosincrasii diferite una de alta, provocând astfel divizarea întregii specii în două specii diferite de aceasta; precum și a una de alta.

Prin urmare evoluția nu s'ar datorii aceluiași direct la factorii exteriori, ba chiar aceluiași nu ar avea putință să-i determine modalitățile, direcția.

Idiosincrasia specifică, este pentru Rosa, capabilă să evolueze antonivnic, chiar într-un mediu invariabil și variabil în de mediu nu exercită asupra idiosincrasiei de cât o acțiune selectivă, producând extincția speciilor mai tunde. Reacția provocată de condițiile mediului nu ar fi capabilă să producă decât caracterele necesabile, ne-predatibile, capabile doar să caracterizeze varietățile flotante, nu phylogenetice.

Asa dar, principalele caracteristici ale teoriei lui Rosa constau în a admite o predeterminație absolută a perspectivei phylogenetice și o evoluție a idiosincrasiei specifice și o evoluție globală (de aci numele de ologenesă) adică o transformare a tuturor indivizilor aparținând unei specii determinate pe toată suprafața de locuire a acesteia.

Valoarea acestei teorii e neindolnică.

Este totdeauna monogenia și poligenia sau mai bine zis, suprimă dintr-o dată discuția dintr-o parte a teoriei.

Câteva fenomene de evoluție sunt explicate strălucitor prin ea, de exemplu — cum ne spune G. Stefanini, dela Institutul de studii superioare, Museo geologico, din

Florența — bathysymphilia, bi-bathilia, etc. etc.

Apoi, ologenesa are o mare importanță biogeografică. Niela dintr-o celelalte teorii ale evoluției nu ne explică așa de bine o sumă de probleme ca: repartiția viețuitoarelor, discontinuitatea zonelor locuite, etc., ca ologenesa.

Chesțiuni sociale. Umanitarism

Războiul și determinismul economic

In Rivista Marittima, lt.-colonele U. Spigo, ne dă într-un articol foarte bun și de judecată o foarte bună „punere la punct” a chesțiunilor legilor determinismului economic în raport cu războiul.

Spigo aduce o interesantă contribuție în domeniul metodologiei istorice. Arată prin exemple numeroase cum unificarea națională, aduce cu sine, necesar, un dinamism demografic și o expansiune economică care prepară în mod fatal conflictele între statele ajunse la aproape același grad de dezvoltare interioară. Puterul motor al materialismului economic și zadarnic distorsul de frazeologia poetică, juridică, istorică ori sentimentală, în ultimă analiză acestui motor economic și se supune omul, el este acela care regulează ivirea războaielor, el se afirmă în tratatele care încheie războaielor. Conflictul mondial de acum procură lui Spigo un bogal material de documentare, dar interpretând, Spigo ajunge, inconștient, la o altitudine puțin naționalistă (italiană) și aceasta e ca o corecție adusă de el însuși caracterului prea rigid și mecanic al teoriei sale.

Literatură

O nouă epopee germană

Asa se exprimă recentul din „Deutsche Rundschau” despre romanul lui Emil Scholl, „Der Rostäuser” (Giambașul): „...a creat în opera sa în două volume un roman desăvârșit, plin de ritm, străgător, cu un stil puternic, personal, imbușugat. Are alături vigoare că l'am putea numi o epopee populară nouă...”

Romanul cuprinde luptele viziunilor cari își apără libertatea, împotriva slăbului și răutăciosului rege Frederic.

După cum se vede, cadrul romantic și istoric, dar puterea și actualitatea sa al călăuzeste înțelegerea alegorică fiindcă Scholl ne înfățișează o neobișnuită vigoare puterile ascunde care îndrumă oamenii și lucrurile.

Wolfgang Holzer, gaumbașul a eroului mistic care conduce Viena și pe vizezii, iar Leopold, carterul și mânătorul fantomatic al forțelor oculte, subpământului, nepăzibile care influențează hotărârile, grație științei supernaturale, a mijloacelor misterioase.

Intenția de a actualiza alegoria e limpede.

Noutăți asupra literaturii dramatice

„Deutsche Dramaturgie” e titlul lucrării lui Robert Petsch apărută la Hamburg.

Programul congresului conține patru secțiuni: „Inbădăni și muzicografie; Arta occidentală; Arta în Orient și Extrem-Orient; Istoria muzicii.”

Tările participante sunt următoarele: Anglia, Spania, Slatel-Unita, Franța, Italia, Belgia, Danemarca, Finlanda, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, Suedia, Elveția, Republica Cehoslovacă și România.

Tara noastră va fi reprezentată în condiții deosebit de bune de d-nul N. Iorga, inginer G. Bals, pictor Verona și profesor V. Păruțanu. Secția la care luăm parte este aceea a artelor din Orient și Extrem-Orient.

Disințul nostru profesor N. Iorga va vorbi despre Originea artei românești. Eruditul profesor V. Păruțanu despre: Arta veche a României; minunatul pictor G. Verona despre Arta populară română și aduce cunoștințele d. inginer Bals despre Arta teatrală religioasă în Moldova și Indurările artei balcanice.

După cum se vede (tara noastră va aduce o prețioasă și interesantă contribuție la acest eveniment) al istoriei culturale din Europa.

Din Elveția

Muzelul din castelul Gruyere s'ar îmbogăți cu o serie foarte importantă și foarte originală de opere de artă: arme de luptă vechi, tablouri și portrete din secolul al XVI și al XVII, provenind din Vand sau din Savoia, lemn sculptat de pe timpul Renasterii.

In special un portret-panon din secolul lui Holbein, un portret de școlii al papei Felix al V, o curioasă ofișia a împăratului Maximilian al II-lea, pictate în 1575, anul în care contele Michel de Gruyeres pleca la Augsborg să predea acestui principie testamentul prin care-l lăsa moștenie sale întinse din Gruyeres de care-l deposedaseră orasele Berna și Friburg, un mare triplu „La Crucifixion și „La Sainte-Trinité” provenind din biserică orasului Bourgn-Saint-Pierre, cu armela acestui comune al acelea ale dona-toare, pictat în 1520.

Insemnări

Muzel Simu

Cu multa sârguință, cu discernământ și gust artistic, direcțiunea muzelului Simu își îmbogățește galeria de tablouri cu interesante panicle românești și străine. Asa de plin un portret de mare valoare artistică a pictorului Mirea lucrat în 1897 a fost cumpărat și așezat în „Sala Românească”. Muzelul e deschis în fie ce Duminecă dela orele 10 la 1 a așa încât vizitatorii pot vedea deo-cum încoala noua și prețioasă achiziția.

Oskar Wilde

Postul și dramaturgul englez ale cărui poezii și piese au fost atât de mult discutate izbutind să ocupe un loc de frunte în literatura engleză modernă s'a născut la Dublin în 1856 și a murit la Paris în Noembris 1900. Una din piesele sale, comedia Bunbury se reprezintă acum cu succes de compania Bulandra în Teatrul Regina Maria.

Naphelet

„Naphelet” (Sept.—No. 15). Ne-am arătat nedumerirea în „Adevărul literar și artistic” că revista ungarăscă din Cluj, careia i se da prilejul să se informeze real asupra progresului nostru cultural și literar, nu găsește loc în paginile sale pentru a insera producțiile noastre culturale. Si nu este aceasta un compliment făcut literaturii românești, este o datore-dare chiar pentru o revistă, care este condusă de literati. Dojana neostă-prins. Revista se pășănește „cognat publicând „traduceri” din „poezii” români. Astfel li vedem trecut în în câmpul poeziei, pe prietenul nostru combativ: d. Emil Iacu, căruia i se publică în traducerea limbii lui Arpad, un vers din tragedia tinereții: „Căruia eu lăd. D. Emil Iacu și-a uitat versurile, de când li trâmăntă prosa — ceea ce nu l'a împiedicat pe valo-rosul literat ungar Goro Rădoș să-l tipărească poezia, alături de altele două traduceri în versuri de Mihail Eminescu și de ministru al Culeșilor Octavian Goga. Tustrele poezii, produse cu oarecioră abilitate, nu vor contribui la cunoașterea exactă a literaturii noastre din partea Ungurii și mai ales, nu vor slui scopul apropierei culturale între neamul lui Decebal și între neamul lui Adla, oricât de entusiast comentator va avea în ungarăscă d. Rădoș. „Naphe-

Șia făcut studiile la Oxford și după o călătorie prin Franța, Italia și Grecia, s'a stabilit la Paris, unde era foarte apreciat de cercurile mondene și intelectuale. Extravaganța în felul de a se îmbrăca, precum și con-versația lui nuzantă și paradoxală i-au dat o faimă mare originală. Succesul și gloria l-au adus, însă, și foarte multe dășmăni. Rezultatul a fost un proces scandalos din care a ieșit cu dofanii de temniță petrecuți în închisoarea dela Reading. A ieșit de acolo complet demoralizat și desguștat de Engletera. A părăsit-o pentru totdeauna revenind la Paris unde n'a mai reușit prima oară de alt-

ADEVERUL LITERAR ȘI ARTISTIC

PRIMEȘTE ABONAMENTE

Pe un an Lei 60
Pe 6 luni „ 30
Pe 3 luni „ 15
IN STRĂINĂTATE
Pe un an Lei 80
Pe 6 luni „ 40
Pe 3 luni „ 20